

пролить свет на истинные прошлые и будущие основания для международного налогового сотрудничества [7].

Литература

1. Avi-Yonah R., Kim Y.R. (Ch.), Sam K. A New Framework for Digital Taxation // Harvard International Law Journal. 2022. Vol. 63 (forthcoming 2022).
2. OECD, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy (Oct. 8, 2021). URL: <https://www.oecd.org>.
3. Читайте также статью К.А. Непесова «Глобальная налоговая реформа Pillar 2 продолжается» на с. 38–47 и А.Д. Левашенко, А.А. Коваль «Реформа международного налогообложения: промежуточные итоги» на с. 31–37.
4. Пономарева К.А. Новые правила распределения прибыли и проект BEPS 2.0 // Налоговед. 2022. № 2. С. 23–33.
5. Parada L. Full Taxation: The Single Tax Emperor's New Clothes // Florida Tax Review. 2021. Vol. 24 (2). P. 729–783.
6. Демин А.В. Трансформация международного налогообложения. Новый взгляд // Налоговед. 2020. № 11. С. 83–90.
7. Cui W. New Puzzles in International Tax Agreements // Tax Law Review. 2022. Vol. 74 (forthcoming 2022).

Касымова Н.А., 2 курс магистранты (академика Е.А. Бокетов атындағы ҚарУ)

ІШКІ АУДИТ ЖӘНЕ БАҒАЛАУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ БОЛАШАҒЫ

Аңдатпа

Қазіргі уақытта кәсіпкер тек тәуекелден аулақ болуды қажет етпейді, оны алдын-ала болжауды, сонымен бірге оны ең төменгі деңгейге дейін азайтуға тырысады. Ол үшін экономикалық, құқықтық жұмысты, бухгалтерлік (қаржылық) есеп пен бағалауды дұрыс қою арқылы қызметкерлердің де, тұтастай алғанда компанияның да қызметіне тұрақты және уақтылы бақылауды өткізу қажет. Осылайша, осы мақаланың мақсаты - есеп, ішкі аудит және бағалаудың өзекті мәселелері мен даму болашағын зерттеуде. Мақала нысаны-есеп, ішкі аудит және бағалау процесі.

Кілт сөздер: өзекті мәселелер, даму болашағы, есеп, ішкі аудит, бағалау, кәсіпорын, функциялар.

Қазіргі аудиторлар, бухгалтерлер, тікелей кәсіби дағдылардан басқа, аудит жүргізілетін процестер туралы білімге ие болуы керек, дағдарыс жағдайында тез бағдарлануы, дәлелді және өз көзқарастарын нақты түсіндіруі қажет. Осылайша, аудиторлық қызметтің басым түрлерінің бірі стратегиялық тәуекелдерді зерттеу және талдау болуы мүмкін. Болашақта олардың негізінде басшылыққа компанияның даму стратегиясы бойынша негізделген қаржылық жоспар ұсынады. Осылайша, есептің және бағалаудың жақын болашақта дамудың өзекті бағыты - ішкі аудит процесін автоматтандыру. Жыл сайын аудиторлар өңдейтін мәліметтер көлемі артып келеді. Оларды талдау үшін заманауи бағдарламалық жасақтаманы қолдану жұмысты едәуір жеңілдетеді және аудиторларды күнделікті процестерден босатады. Өйткені дағдарыс кезінде бірқатар қаржылық мәселелерді шешу бірінші орынға шығады. Мысалы, тексеру нәтижелері бойынша аудиторлар жалақы, жалдау және басқа да ағымдағы төлемдерді өтеу кезінде қасалық алшақтық қанша уақыттан кейін болатыны туралы қорытынды жасайды. Аудит қызметі дағдарыстан шыққанға дейін және қалыпты жұмыс режиміне оралғанға дейін өтімділікті қалай қолдау керектігі туралы ұсыныстар енгізеді.

Ұйымдастырушылық-оңшыл контекстке байланысты ішкі аудит, есеп және бағалау әрбір шаруашылық жүргізуші субъект үшін эксклюзивті болып табылатынын атап өткен жөн. Мұнда оның қаржылық-шаруашылық қызметінің ерекшелігін ескеруге үлкен мән беріледі. Ал экономикалық әдебиеттерде оны ұйымдастырудың келесі формалары қарастырылады:

- жеке ішкі аудит қызметін құру;
- аутсорсинг;
- косорсинг [1].

Жеке ішкі аудит, есеп және бағалау қызметін құру ұйым қызметкерлерінің компанияның ішкі құрылымымен және бизнестің салалық ерекшеліктерімен жақсы таныс екендігін көрсетеді. Оң аспект-аудиторлық тапсырмаларды өздерінің штаттық қызметкерлері орындаған кезде, олар алған дағдылар мен тәжірибелер компания ішінде қалады. Сонымен қатар, фирма басшылығы ішкі аудитті кәсіби өсудің, белгілі бір дағдыларды игерудің және болашақ басқару кадрларының мансаптық өсуінің негізі ретінде пайдалана алады. Өз кезегінде есепті, ішкі аудитті және бағалауды дамыту перспективалары келесідей:

- автоматтандыруды арттыру: бухгалтерлік есеп, ішкі аудит және бағалау процестерін одан әрі автоматтандыру тиімділік пен дәлдіктің артуына, сондай-ақ шығындардың төмендеуіне әкеледі;

- аналитиканы жетілдіру: озық аналитика мүмкіндіктерін дамыту ұйымдарға қаржылық ақпаратты толық түсінуді қамтамасыз етеді және есепке негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді;

- ынтымақтастықты кеңейту: ынтымақтастық технологияларын қолдану, әртүрлі бөлімдер арасында ақпарат алмасу байланыс пен үйлестіруді жақсартады, бұл процестердің тиімділігін арттырады;

- тұрақты дамуға назар аударудың артуы: қоршаған ортаның жай-күйі мен іскерлік белсенділіктің қоғамға әсері туралы алаңдаушылықтың артуына байланысты есеп, ішкі аудит және бағалау саласындағы тұрақты тәжірибеге көбірек көңіл бөлінуі мүмкін;

- киберқауіпсіздіктің күшеюі: ұйымдар технологияға тәуелді бола бастағанда, құпия қаржылық ақпаратты киберқауіптерден қорғау үшін сенімді киберқауіпсіздік шараларына қажеттілік артады.

Ұйымдар үшін ішкі аудит қызметін құрудағы ең тиімді перспективалар: біріншіден, бұл компанияның басқару органына ұйымның құрылымдық бөлімшелеріне тиімді бақылау орнатуға мүмкіндік береді. Екіншіден, ішкі аудиторлар жүргізетін тексерулер мен талдау өндіріс резервтері, даму бағыттарын анықтауға көмектеседі. Үшіншіден, ішкі аудиторлар ұйымдағы қаржы-экономикалық, бухгалтерлік және басқа қызметтердің лауазымды тұлғаларына қатысты консультативтік функцияларды орындай алады. Ал Д.А.Алпысбаевтың зерттеуіне сәйкес, қазір есеп, ішкі аудит және бағалау саласында келесі өзекті мәселелер бар:

- жаңа технологияларды біріктіру: жасанды интеллект, машиналық оқыту, блокчейн сияқты жаңа технологияларды енгізу қолданыстағы бухгалтерлік есеп, ішкі аудит және бағалау процестеріне бейімделуді және интеграцияны қажет етеді.

- деректерді жақсарту: бухгалтерлік есепте, ішкі аудитте және бағалауда қолданылатын деректердің сапасы нәтижелердің дәлдігі мен сенімділігін арттыру қажеттілігі [2].

Аталған мәселелер ішкі аудитті, есепке алуды және бағалауды ұйымдастырумен ғана емес, сонымен қатар теория мен практикадағы мәселелермен де байланысты қиындықтарға әкелуі мүмкін. Ішкі аудитті ұйымдастырумен компания бірқатар маңызды артықшылықтарға ие, олар ең алдымен қаражат резервтерін және кәсіпорынның қажетті қаражатын алу көздерін анықтаумен байланысты [3]. Есепке алу және ішкі бақылау жүйесін жетілдіруге қатысты ұсыныстарды әзірлеу немесе, ең болмағанда, кәсіпорында бұрыннан бар ақпараттық-бағдарламалық жасақтаманы пайдалануды бағалау да маңызды. Сондықтан ішкі аудиттің объективтілігін анықтауда оның басқару құрылымының басқа компоненттерінен тәуелсіздік дәрежесі үлкен мәнге ие. Осылайша, жоспар мен бағдарламаны құруға, барлық ескерілген тәуекел факторларына сүйене отырып, корпоративтік секторды аудиторлық тексерудің аналитикалық процедураларын таңдауға сауатты және егжей-тегжейлі қарау қажет.

Әдебиеттер

1. Думин А.С. Учет специфики проведения внутреннего аудита и оценки. – М.: Кронус, 2017. – 34 с.
2. Алпысбаев Д.А. Ішкі аудиттің қазіргі өзекті мәселелері // Жаңа экономика. – 2021. – 2(9). – 89-97.
3. Алборов Р.А., Фазульянова З.З. Методика определения аудиторского риска и уровня существенности при внешнем и внутреннем аудите запасов // Наука Удмуртии. - 2019. - 2(88). - 17-20.